

Aarhus byråds journalsager (J. Nr. 154-1928)

Originalt emne

Kørsel

Kørsel/Aarhus Sporveje

Indholdsfortegnelse

- 1) [Byrådsmødet den 10. maj 1928](#)
- 2) [Byrådsmødet den 24. maj 1928](#)
- 3) [Byrådsmødet den 27. september 1928](#)
- 4) [Byrådsmødet den 4. oktober 1928](#)
- 5) [Byrådsmødet den 17. januar 1929](#)

Uddrag fra byrådsmødet den 10. maj 1928 - side 1

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 154-1928)

Indstilling fra Brolægningsudvalget om Ændringer og Udvidelser ved Sporvejsanlægget.

Følgende Indstilling forelaa:

"Da Byraadet den 1. Januar d. A. overtog A/S Aarhus elektriske Sporveje, var Raadet sikkert indforstaaet med, at der fandtes adskillige Forhold, der trængte til Ændringer, idet Selskabet ikke i de senere Aar - hvor Spørgsmaalet om Kommunens Overtagelse var fremme - foretog sig større Reparationer end højst nødvendigt og slet ingen Forbedringer vedrørende Driften.

Udvalget har i den. forløbne Tid indgaaende beskæftiget sig med hele Sporvejsdriften og

undersøgt forskellige Muligheder for Forbedringer og eventuelle Udvidelser og er kommet til det Resultat, at der maa foretages visse absolut nødvendige Nyanskaffelser.

Udvalget tillader sig at foreslaa Byraadet, at Vigesporet i Nørregade forlænges til Paradisgade (Planerne 16 og 17) saaledes, at Krydsningen kan foregaa i dette Vigespor i Stedet for i Guldsmedgade, derved undgaas de lange Ophold i denne Gade, og Trafikken forbedres i meget høj Grad. Det drejer sig om 104 Meter Spor, og Udgiften anslaaes til ca. 9000 Kr. Samtidig foreslaas at etablere Dobbeltsporforbindelse fra St. Torv til Hjørnet af Guldsmedgade og Nørregade (Planerne 14 og 15). Ved dette Anlæg bliver de nuværende uheldige Trafikforhold paa Lille Torv ophævede, idet Sporvognene i den farlige Kurve udfor Handelsbanken kommer til at køre færdselsmæssig rigtig og ikke som nu, hvor den sydfra kommende Vogn kører i den forkerte Side af Gaden. Den nuværende Ordning har i flere Aar og med Rette været stærkt kritiseret, og Øjeblikket til at gennemføre Dobbeltsporet maa siges at være inde, da Vigerne paa St. Torv og i Guldsmedgade er saa slidte, at de skal fornyes. Ved Dobbeltsporanlægget bortfalder Vigerne imidlertid, saa denne Udgift spares. Dobbeltsporanlægget omfatter 280

1. m Spor dels i Brolægning og i Asfalt til en Udgift ca. 23000 Kr.

Da den nuværende Sporvejslinie gennem flere Aar har tiltrængt en Udvidelse, foreslaar man at forlænge den mod Nord gennem Tordenskjoldsgade-Marienlunds Allé til Skovfaldet (Planerne 24-25-26-27-28), hvorved et længe næret Ønske fra den store Bydel paa Trøjborg kan opfyldes. Denne Forlængelse er ca. 880 løbende Meter Sporvej, hvoraf ca. 300 Meter er Dobbeltspor, og Udgifterne hertil er kalkuleret til 80000 Kr. For at denne Udvidelse skal faa den tilsigtede Virkning - en Lettelse af Trafikforholdene i Byen - er det nødvendigt, at den vestlige Del af Frederiksbjerg faar Tilslutning til Sporvejene, og da der for Tiden gaar en privat Automobilrute herfra til Trøjborg, og den naturligvis maa ophæves, naar Forlængelsen paa Trøjborg finder Sted, bliver det nødvendigt at etablere Forbindelse fra Frederiksbjerg til Immervad, hvorfra der saa kan finde Omstigning Sted til Sporvejen. Udvalget har drøftet forskellige Planer, men tillader sig paa nuværende Tidspunkt at foreslaa Anskaffelse af 4 Automobiler - 3 til den daglige Drift og 1 til Reserve og Anvendelse ved særlige Lejligheder, Sommersøndage og naar der finder større Begivenheder Sted paa Stadion. Samtidig bliver det nødvendigt at indrette Garage ved Remissen. Udgiften til 4 moderne Biler samt Garage er kalkuleret til ca. 100000 Kr.

Den samlede Udgift til de her foreslaaede Forbedringer og Anskaffelser er kalkuleret

saaledes:

Forlængelse af Vigesporet i Nørregade ca. Kr. 9000

Dobbeltsporet St. Torv-Guldsmedgade -"23000

At overføre ca. Kr. 32000 Overført ca. Kr. 32000

Forlængelse af Sporvejen Tordenskjoldsgade-Marienlunds Allé..... -"80000

Automobilruten de Mezasvej Immervad..... -"100000

Samlet Udgift ca. Kr. 212000

der foreslaas optaget af Laan og tillægges det Beløb, som maatte blive Resultatet af Taksationen af det nuværende Anlæg. Udvalget tillader sig at foreslaa en Amortisationstid for den nuværende Sporvej til 25 Aar og Automobilerne til 8 Aar.

Til Oplysning for det ærede Byraad tjener, at sidste Aars Driftsoverskud beløb sig til 126741 Kr., hvilket giver en Indtægt pr. Vognkilometer af 71,22 Øre. Driftsudgiften pr. Vognkilometer var 51,72 Øre. Ved den foreslaaede Forlængelse vil der aarlig blive kørt 67452 Motorvognkilometer mere. Sættes Driftsindtægten til 65 Øre pr. Vognkilometer, og Udgiften til 52 Øre pr. Vognkilometer, og Forrentning og Afdrag til 6 ½ % fremkommer følgende:

Driftsindtægt 67452 X 0,65 = Kr. 43843,00

Driftsudgift 67452 X 0,52 Kr. 35075,04 Forrentning og Afdrag:

67s% af 80000,00 _____ "5200,00 " 40275,04

Overskud Kr. 3567,96

Ved den foreslaaede Automobilroute vil der med 7½ Minuts Drift aarligt blive kørt 181300 Vognkilometer. Udgiften hertil vil skønsmæssig blive Kr. 71025 eller 39,10 Øre pr. Vognkilometer. Hertil Forrentning og Amortisation Kr. 14390. Den samlede Udgift vil derefter skønsmæssig blive Kr. 85415 eller 47,11 Øre pr. Vognkilometer.

Regner man en Driftsindtægt paa 65 Øre pr. Vognkilometer bliver den samlede aarlige Indtægt Kr. 117845,00, og der skulde herefter fremkomme et Overskud paa ca. 32000 Kr. med en Takst af 15 Øre med Tillæg af 5 Øre for Omstigning.

De her fremsatte Oplysninger er baserede paa Undersøgelser i Aarhus og Odense

Omnibusselskab.

Forsaavidt Byraadet maatte vedtage ovenstaaende Indstilling, skal man tillade sig at foreslaa, at Tordenskjoldsgade erklæres for offentlig og brolægges, medens Udvalget bemyndiges til at træffe følgende Ordning med Boligforeningen ved Marienlunds Allé, der vedblivende er privat:

Sporanlægget nedlægges i Alléen uden Udgift for Foreningen, der som hidtil vedligeholder Vejen, dog ikke i det første Aar efter Sporanlægget.

Er Vedligeholdelsen ikke tilfredsstillende efter Brolægningsudvalgets Skøn, og Boligforeningen ikke efter Paatale bringer Vejen i forsvarlig Stand, foretager Udvalget Vedligeholdelsen, som Boligforeningen forpligter sig til at betale efter Regning.

Endvidere ansøger Byraadet Ministeriet for offentlige Arbejder om Koncession for ovenstaaende Sporvejsforlængelse."

M. C. Falk forelagde Sagen under Henvisning til den foreliggende udførlige Indstilling. Udvalget gik ud fra, at det var Byraadets Mening, at der skulde forskellige Forbedringer og Udvidelser til, efter at Kommunen havde overtaget Sporvejene, og da Udvalget nu havde haft med Sporvejene at gøre i 3-4 Maaneder, havde man ment at Tiden var inde til at fremsætte Forslag i den Retning. Dobbeltsporet fra Storetorv til Guldsmedgade var i høj Grad paakrævet; det var et meget farligt Sted mellem Lilletorv og Guldsmedgade, hvor der ofte var sket Ulykker. Ved at lægge Dobbeltspor der kom Sporvognene til at køre i den rigtige Færdselsretning, og Faren for Ulykker var omtrent afværget. Vigerne paa Torvet og i Guldsmedgade skulde nu fornyes, og derfor var Tiden belejlig til at lægge Dobbeltsporet, hvorved Vigerne blev overflødige. I Nørregade vilde det være meget praktisk at føre Dobbeltsporet helt hen til Paradisgade. saa Krydsningen kunde foregaa der; man vilde da undgaa den lange Ventetid i Guldsmedgade, som ofte generede Trafiken. Endelig havde Udvalget ment, at man burde forlænge den nuværende Rute mod Nord med en Linie gennem Tordenskjoldsgade og Marienlunds Allé til Skovfaldet. Tordenskjoldsgade var jo privat, men den maatte i saa Fald overtages som offentlig Gade og brolægges, medens man mente foreløbig at kunne undvære Brolægning i Marienlunds Allé, som altsaa vedblev at være en privat Gade. Der skulde i saa Fald træffes en Overenskomst med Boligforeningen herom. Ved en saadan Forlængelse af Sporvejen skulde den nuværende Bilrute bortfalde, men der maatte da en Erstatning til den store Bydel i det vestlige Frederiksbjerg. Udvalget foreslog [derfor at sætte en Bilrute i Gang fra de Mezasvej til

Immervad i Forbindelse med Sporvejen. Naar man foreslog Omnibusser, var det, fordi der ikke blev foregrebet noget derved, da de eventuelt senere kunde anvendes i andre Bydele, hvor en lignende Forbindelse blev paakrævet. Det vilde jo gaa ud over de private Omnibusruter, men Byraadet maatte drive Sporvejene fra et forretningsmæssigt Synspunkt, hvorfor disse Konkurrenter efterhaanden maatte forsvinde. Den opstillede Kalkulation var sikkert fuldt forsvarlig, hvorfor Taleren vilde anbefale Forslagene.

P. Petersen udtalte, at den borgerlige Gruppe i Princippet var enig med den foreliggende Indstilling, men da Sporvejenes Overdragelsessum endnu ikke var fastsat, vilde det være rigtigst at vente lidt med de foreslaaede Udvidelser af Ruten. Derimod burde man saa hurtigt som muligt faa anlagt Dobbeltsporet inde i Byen, hvor det i høj Grad tiltrængtes, og Gruppen kunde endog gaa noget videre ind efter Forslaget, idet man gerne saa, at Dobbeltsporet blev fortsat omkring Hjørnet mellem Guldsmedgade og Nørregade til Paradisgade; det vilde være en meget stor Forbedring uden synderlig Fordyrelse. Taleren vilde henstille, at Sagen gaar tilbage til Udvalget, for at det kan undersøge Muligheden for at faa Planen ændret i den Retning. De øvrige Planer var vist gode nok til sin Tid, men Taleren var dog personlig af den Mening, at Skinnevejenes Tid er forbi.

G. N. Knub hilste Udvalgets Forslag med Glæde, for der var ikke Tvivl om, at Sporvejene og Sporvejsdriften trængte til Udvidelser og Forbedringer; men Taleren mente dog ogsaa, at Udvidelserne burde vente, indtil Taksationen var tilendebragt og Sporvejene betalt. Om Sporvejsdriften i det hele taget maatte man sige, at hvis den skal tilfredsstille Publikum, maa den opfylde Kravene om hurtig Kørsel og hyppig Kørsel, og det kunde ikke helt gennemføres uden ved at anlægge Dobbeltspor over hele Linien. Det var selvfølgelig noget vanskeligt i de forholdsvis snævre Gader, men hvor det kunde lade sig gøre, burde det ske, og ved Tangen var det trafikmæssig set absolut paakrævet. Hvis man vilde begynde mod Syd, var der først Stykket fra Assensgade til Sct. Pauls Kirkeplads, hvor der var rigelig Plads til 2 Spor; ligeledes var det meget ønskeligt at faa Dobbeltspor fra Banegaarden til Regina, men det skulde vel nærmere overvejes, naar Forholdene blev ordnet ved Banegaarden, og ligeledes om Linien skal gaa ad Parkallé eller Ryesgade eller muligvis gennem begge Gader. De hyppige Standsninger ved Regina og Østergade burde i hvert Fald undgaas. Det nederste Stykke af Søndergade var vel nok det vanskeligste, men der kunde dog vindes noget ved at forlænge Dobbeltsporet fra Storetorv over Clemenstorv. Mest paakrævet var dog Dobbeltsporet over Lilletorv og Guldsmedgade, men det burde absolut forlænges om Hjørnet af Nørregade til Paradisgade, og hvis det af praktiske

Grunde var umuligt, vilde Taleren foreslaa, at der opstilles Lyssignaler, som viser, om der er en Vogn paa dette Stykke af Linien, saa man i modsat Fald ikke behøver at vente. Paa det sidste Stykke fra Nørregade til Dr. Margrethesvej var der næppe noget til Hinder for Dobbeltspor. Hvis man efterhaanden fik dette gennemført, kunde man faa en hurtigere og hyppigere Kørsel, for nu var det nærmest saadan, at naar man skal skynde sig, har man ikke Tid til at tage med Sporvognen. Den foreslaaede Udvidelse mod Nord var vist meget fornuftig, men burde altsaa vente lidt. Omnibusruten fra det vestlige Frederiksbjerg var ogsaa god nok, kun var Immervad uheldig som Endepunkt: det vilde sikkert være mere fornuftigt at føre Ruten videre over Torvene til Østbanegaarden. Muligvis kunde man ogsaa lade den dreje fra Frederiksallé til Banegaarden med Forbindelse til Sporvejen der. Udvalget kunde jo undersøge disse forskellige Muligheder og se, hvad man mener, der bør tages op.

Borgmesteren vilde gøre den sidste ærede Taler opmærksom paa, at Sporvognene kører lige saa hurtigt nu som for 5 Maaneder siden.

G. N. Knub havde heller ikke sagt andet.

M. Brammer havde ventet, at der samtidig med Forslaget forelaa en Meddelelse angaaende Taksationen, saa man kunde se, hvorledes den økonomiske Stilling er, og indtil en saadan forelaa, var det vanskeligt at udtale sig om Rentabiliteten. Taleren var ogsaa Tilhænger af flere Dobbeltspor, og navnlig var det paakrævet ved Tangen, men samtidig var en Udvidelse af Gaden nødvendig, og det kunde ske ved at tage en Del af Stueetagen paa Hjørnet ind til Fortov. Hvis dette ikke skete, var Faren for fremtidige Ulykker paa dette Sted ikke afværget. Taleren vilde bestemt protestere mod en Bilrute gennem den snævre Frederiksgade, og Immervad egnede sig heller ikke til Endepunkt for en saadan; Bilerne kunde ikke vende der, og Omstigning til Sporvejen paa det stærkt trafikerede Lilletorv vilde bevirke, at hele Færdselen brænder sammen. Taleren var ikke begejstret for Linien gennem Tordenskjoldsgade, for Kvarteret derude var endnu ret tyndt bebygget. Det var en privat Gade, som ganske vist i høj Grad trængte til at brolægges, og det var for saa vidt et Lyspunkt, hvis den blev saaledes, at man kunde køre i den. Skulde man have en hurtig Forbindelse længere Nord paa, var det heldigere at fortsætte ud ad Dr. Margrethesvej og maaske svinge tilbage ad Tordenskjoldsgade, saa der blev Sløjfekørsel. Men først og fremmest maatte der skaffes bedre Forbindelser for det tæt bebyggede vestlige Frederiksbjerg ind til Byen. Det var naturligt allerede nu at planlægge en Rute her; hvorvidt

det skal være Skinnevej eller Biler var et teknisk Spørgsmaal; men en Linie fra Bygrænsen ved Kongsvang til Hovedbanegaarden vilde være det rigtige; det vilde give en langt bedre Forbindelse end gennem den umulige Frederiksgade, og ved Banegaarden var der Plads til Omstigning. Denne Linie kunde saa passende forlænges over Toften til Havnen og Østbanegaarden, idet en saadan Linie sikkert vilde betale sig. Taleren vilde meget anbefale denne Linie fremfor en Linie ad Frederiksgade, og selvfølgelig maatte Forholdene paa Lilletorv hurtigst muligt gøres forsvarlige.

Borgmesteren gjorde opmærksom paa, at der for Øjeblikket var en privat Omnibusrute gennem Frederiksgade, og en kommunal Rute kunde vel ikke blive vanskeligere at føre igennem. Immervad kunde nok bruges som Endepunkt, naar man lavede Stoppestedet ved Aagade, saa Bilerne kunde rykke tilbage ad den, naar de skulde vende.

H. P. Christensen fandt det rimeligt, at Byens Borgere ventede nogle Forbedringer og Udvidelser af Sporvejene, efter at Kommunen havde overtaget dem, og det foreliggende Forslag foregreb jo ikke en senere Udvikling, men paa den anden Side var det saa bekosteligt, at det vilde være rigtigst at dele det i 2 Dele. Det var absolut nødvendigt at faa en Forbedring af Sporet fra Torvet til Guldsmedgade; det kunde forhaabentlig gennemføres snarest, og Udvalget kunde saa samtidig undersøge, om der var Mulighed for at føre Dobbeltsporet om Hjørnet ved Nørregade. Men videre burde man næppe gaa i Øjeblikket, idet det var rigtigst at afvente Taksationen først. Det var vist noget af en Misforstaaelse, naar man mente, at en videre Udvikling af Dobbeltsporet vilde gøre Kørselen hurtigere; hvis der fandtes en nok saa lille Strækning med Enkeltspor, vilde det blot bevirke længere Ophold paa dette Sted. De af Taleren nævnte Forandringer vilde vel koste ca. 40000 Kr., og adskillige andre Ting blev nødvendige i en nær Fremtid, f. Eks. Ordning af Sporene ved Banegaarden og Anskaffelse af et nyt Kabel, og derved kom man vel op paa en Udgift af ca. 100000 Kr. Man burde derfor se Tiden lidt an m. H. t. de øvrige Forslag. Taleren ansaa heller ikke Frederiksgade for heldig til en Bilrute; det vilde være bedre at lade en saadan gaa fra det vestlige Frederiksbjerg til Banegaarden, men den Sag kunde jo overvejes saavel som Udvidelsen mod Nord. Taleren vilde foreslaa, at man i Dag nøjes med at vedtage Dobbeltsporet fra Storetorv til Nørregade, og for de øvrige Forslags Vedkommende henviser dem til Forhandling mellem Brolægningsudvalget og Udvalget for Byens Udvidelse og Bebyggelse, saa kunde Sagen senere komme til Byraadet.

M. C. Falk indrømmede, at den nuværende Rute trængte i høj Grad til Forbedring, men hvis

man skulde gaa saa vidt med Dobbeltspor som Hr. Knub ønskede, vilde det blive en kostbar Historie, og Taleren vilde ikke garantere for, at det blev rentabelt. Naar Udvalget havde foreslaaet Udvidelsen mod Nord og Omnibusruten fra Frederiksbjerg, saa var det ganske simpelt af økonomiske Grunde og for ikke at foregribe noget m. H. t. den endelige Ordning. Det havde ogsaa været drøftet at lade Ruten fra Frederiksbjerg gaa til Banegaarden, men man havde ment, at der mere tiltrængtes en Forbindelse til Byens Centrum, hvorved Publikum kunde slippe for at betale Omstigningspenge fra Banegaarden til Torvene. Udvalget havde ikke opstillet nogen Rentabilitetsberegning over Sporvejene, men kun for de Forslag, der forelaa her. Angaaende Banegaardspladsen var der for Tiden en Plan under Overvejelse. Efter de faldne Udtalelser var Taleren klar over, at hele Forslaget ikke kunde vedtages, og Taleren kunde ogsaa tiltræde H. P. Christensens Forslag om en nærmere Overvejelse sammen med Udvalget for Byens Udvidelse og Bebyggelse.

J. Perregaard fandt det interessant at høre denne Diskussion, særlig fordi alle de, der stemte imod Kommunens Overtagelse af Sporvejene og mente, at det gik udmærket, nu krævede de største Forbedringer. Men det kunde næppe gennemføres uden at belaste Kommunens Kasse ganske eftertrykkeligt. Taleren troede i hvert Fald, at der kørte lige mange med Sporvognen, enten der var Dobbeltspor eller ikke. Naar Dr. Brammer kaldte Trøjborg et tyndt befolket Kvarter, saa viste det, at han ikke kender denne Bydel. Hvis man vilde lave Linien ad Dr. Margrethesvej og køre tilbage ad Tordenskjoldsgade var det selvfølgelig det allerbedste, men det turde Taleren ikke foreslaa. Naar Konsul Petersen udtalte, at Sporvejene er forældede, saa var det med dem ligesom med Banerne; men Følgen af, at Bilerne fortrænger Baner og Sporveje, var, at man derved kører Danmark nærmere til Fallittens Rand, idet Bilerne maa købes i Udlandet, og de slides op paa 3 Aar.

Vald. Pedersen vilde ogsaa henstille at tiltræde Forslaget om Dobbeltspor fra Storetorv til Nørregade, for det kunde nok lade sig gøre at fortsætte Sporet omkring Hjørnet ved Guldsmedgade. Taleren vilde samtidig henlede Udvalgets Opmærksomhed paa, at Bilruten generede Sporvejene ikke saa lidt, idet Bilerne ofte passerede Endestationen ved Trøjborgvej lige før Sporvognen og saa tog dem med, som ventede paa Sporvognen. Ligeledes vilde Taleren henstille til de Udvalg, der skal overveje Sagen, ikke at glemme Kvarteret Christiansbjerg; det havde altid været stedmoderligt behandlet.

Borgmesteren vilde ønske, at de ærede Talere, der ønskede saa store Udvidelser, ogsaa

vilde vise, hvor Pengene skal komme fra.

P. Petersen var ganske enig med Hr. Perregaard i hans Syn paa Biler sammenlignet med Jernbaner og Sporveje, for det var økonomisk ødelæggende for Landet med de mange Biler. Men naar Tendensen overalt gik i Retning af at bruge Biler maatte man tage Konsekvensen deraf og være varsom med at anlægge Skinneveje.

M. C. Falk lovede, at Udvalget skulde undersøge det af Vald. Pedersen nævnte Forhold; ogsaa Christiansbjerg havde været drøftet, men Udvalget mente, at det i hvert Fald maatte vente, indtil Randers Landevej var færdig. Det omtalte Hjørne mellem Guldsmedgade og Nørregade voldte nogle tekniske Vanskeligheder for Anlæg af Dobbeltspor, men det skulde blive undersøgt.

Borgmesteren antog, der var Enighed om at anlægge Dobbeltsporet fra Storetorv til Nørregade, som var kalkuleret til 32000 Kr., og Spørgsmaalet om at føre Sporet om Hjørnet kunde Udvalget jo overveje. For de øvrige Forslags Vedkommende var der stillet Forslag om, at de henvises til Forhandling mellem Brolægningsudvalget og Udvalget for Byens Udvidelse og Bebyggelse. Taleren havde haabet at blive fri for at have med denne Sag at gøre, efter at Sporvejene var lagt under Brolægningsudvalget, men ingen undgik jo sin Skæbne. Taleren vilde dog henstille til Brolægningsudvalget, at det tager en Forhandling med Grundejerne i Gaderne paa Trøjborg og faar en Overenskomst med dem, som Kommunen kan være tjent med.

Forslagene om Anlæg af Dobbeltspor Storetorv Guldsmedgade og Forlængelse af Vigesporet i Nørregade vedtoges. Iøvrigt overgik Sagen til Forhandling mellem Brolægningsudvalget og Udvalget for Byens Udvidelse og Bebyggelse.

Uddrag fra byrådsmødet den 24. maj 1928 - side 16

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 154-1928)

Indstilling fra Brolægningsudvalget om Anlæg af Dobbeltspor for Sporvejen paa Hjørnet af Guldsmedgade og Nørregade.

M. C. Falk mindede om, at der paa forrige Møde fra flere Sider blev henstillet at gennemføre Dobbeltsporet omkring det nævnte Hjørne. Nu forelaa der en Plan, hvorefter

Udgiften vilde blive 21800 Kr. Som Tegningen viste, blev det nødvendigt at lægge Sporet temmelig langt over i den ene Side af Gaden, men det vilde næppe genere Trafikken, da Sporvognen jo kørte i een Retning.

Indstillingen vedtoges.

Uddrag fra byrådsmødet den 27. september 1928 - side 5

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 154-1928)

Forslag fra Brolægningsudvalget om, at Direktør P. Schmith ved Sporvejene opsiges til Fratrædelse den 1. Januar 1929.

Borgmesteren henstillede at lade Sagen gaa tilbage til Udvalget; det havde nemlig antaget Direktør Schmidt foreløbig, og det maatte da blive Udvalgets Sag, hvornaar det vilde af med ham igen.

J. Chr. Møller spurgte, om Byraadet ikke havde haft noget med hans Ansættelse at gøre, ellers var det en stor Myndighed at give Udvalget.

Borgmesteren svarede, at der blot havde foreligget en Meddelelse fra Udvalget om Antagelsen, og der var endnu ikke forelagt noget Budget for Sporvejene.

M. C. Falk havde i sin Tid meddelt, at der vilde komme et Budget for Sporvejene, naar Taksationen var tilendebragt; før den Tid var det næsten umuligt at lave et saadant.

J. Chr. Møller fandt det uklogt at opsiges Direktør Schmith, for man fik næppe en Mand med hans Uddannelse og Erfaring paa billigere Vilkaar; han var ikke pensionsberettiget og fik kun en almindelig Gage, og det blev altid billigere end at ansætte en ny teknisk Direktør. Schmith havde været med fra første Begyndelse og planlagt alle Udvidelser, og han havde i det hele taget vist sig som en dygtig Mand paa Pladsen; derfor var det forkert at opsiges ham nu uden at have noget andet at henvise til, og det forelaa der jo ikke. Taleren vilde anbefale Udvalget at tage Sagen tilbage og ikke foretage Opsigelsen nu.

M. C. Falk vidste ikke, hvor meget Fabrikant Møller var interesseret i det gamle Selskab; men man kunde nu engang ikke forbyde sine Embedsmænd at paatage sig privat Arbejde og saa samtidig antage en Mand, der har et andet Embede ved Siden af, som giver mindst

lige saa stor Indtægt. Taleren havde ikke hos Befolkningen truffet nogen særlig Forstaaelse af, at Schmith var den rette Mand til at lede Aarhus Sporveje; han havde aldrig rigtig forstaaet at stille sig i Rapport til Publikum. Udvalgets Flertal fandt det opportunt at opsigte Schmith nu, for det nuværende Forhold kunde ikke vedblivende opretholdes, og hvis han saa senere vilde søge Stillingen, kunde det jo overvejes.

Andr. Bitsch skulde ikke komme ind paa Schmiths Kvalifikationer som Sporvejsdirektør, men vilde understrege Borgmesterens Udtalelse om, at man ikke behandlede Embedsmændene ens. Direktør Schmith havde et stort Embede som Motorsagkyndig og tillige Pension fra det gamle Selskab; det maatte sikkert i Henhold til § 40 udelukke at beholde ham.

J. Chr. Møller gjorde opmærksom paa, at Schmith ikke kunde sammenlignes med en almindelig Embedsmand, idet han var honorarlønnet. Naar det blev sagt, at Schmith tjente 12-13000 Kr. om Aaret som Motorsagkyndig, saa passede det vist ikke, for det, han fik udover 7000 Kr., skulde afleveres til Ministeriet. Men hvis han passede sin Gerning paa tilfredsstillende Maade, var Fortjenesten jo underordnet. Saafermt han havde haft en Formue, der gav ham samme Indtægt, vilde jo ingen have noget derimod. Taleren tvivlede ogsaa om, at Udvalget har Myndighed til at afskedige ham.

N. C. Christiansen havde ikke været enig med Flertallet i denne Sag, men set mere forretningsmæssigt derpaa, idet Schmith var en udmærket Arbejdskraft, som Aarhus Sporveje burde benytte. Udvalget havde ikke drøftet, hvorledes Stillingen skal være i Fremtiden, men der skulde vel være en Ledelse og vel ogsaa en teknisk Ledelse, for det var vel ikke Meningen ogsaa her at ansætte 2 Embedsmænd. Saa længe Schmith ikke var ansat, men kun honorarlønnet, kunde man næppe forlange, at han skal afgive sit øvrige Arbejde.

M. G. Falk mente ikke, at det var overdrevent at anslaa Schmiths Indtægt til 12-13000 Kr.; hvad han tjente over 7000 Kr. skulde ikke afleveres, men kun en Procentdel deraf.

Andr. Bitsch syntes, at naar Fabrikant Møller var lidt i Tvivl om Udvalgets Kompetence, kunde man jo henholde sig til Indstillingen og lade Byraadet træffe Afgørelsen, saa var der ingen Misforstaaelse.

Bernt Jensen gik ud fra, at naar Brolægningsudvalget i sin Tid anmodede om at beholde Schmith foreløbig, var det selvfølgelig, fordi det var nødvendigt ved Overtagelsen, indtil man

kom ind i Forholdene. Men til 1. Januar var der gaaet 1 Aar, og saa kunde Schmith nok undværes; der var ogsaa delte Meninger om, hvor stærkt Schmith deltog i Arbejdet. Efter Byraadets Stilling overfor Embedsmændene kunde man ikke have en Mand med et andet Embed ved Siden af.

Vald. Pedersen fandt, at naar der var ydret Tvivl om Udvalgets Kompetence til at afgøre Spørgsmaalet, burde Byraadet straks træffe Afgørelsen. Schmith havde jo været ude for en Del Kritik, og han skulde engang have udtalt, at han satte Hensynet til Aktionærerne over Hensynet til Byens Befolkning. Blandt Kolleger værdsattes hans Indtægt som Motorsagkyndig til 17 -18000 Kr.

J. Chr. Møller saa ogsaa helst, at Byraadet afgør Sagen, men det kunde næppe ske i dette Møde, da Sagen ikke var kommen rettidigt paa Dagsordenen.

Borgmesteren henstillede at sende Sagen tilbage til Brolægningsudvalget, der saa kunde handle, som det syntes. Naar Udvalget havde antaget Schmith midlertidig, maatte det vel ogsaa have Myndighed til at afskedige ham.

J. Chr. Møller svarede, at naar Byraadet havde givet Tilladelse til hans Antagelse, maatte det vel ogsaa give Tilladelse til Afskedigelsen.

M. C. Falk havde ikke noget imod, at Sagen gaar tilbage til Udvalget.

Andr. Bitsch mente, at Byraadet nok kunde bemyndige et Udvalg til at opsig en Mand.

J. Chr. Møller erklærede, at hvis det var Meningen, vilde Taleren kræve Sagen udsat i Henhold til Forretningsordenen.

Sagen gik tilbage til Udvalget.

Uddrag fra byrådsmødet den 4. oktober 1928 - side 3

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 154-1928)

Indstilling fra Brolægningsudvalget om Opsigelse af Sporvejsdirektør P. Schmith. (Side 77).

M. C. Falk meddelte, at i Henhold til Forhandlingerne paa sidste Møde og specielt Borgmesterens Udtalelse om, at det var Udvalget, der havde Ansvaret for Direktør Schmiths Antagelse og Afskedigelse, havde Udvalget meddelt ham Opsigelse til 1. Januar

1929. Taleren vilde derfor oplyse, hvorledes Schmiths Antagelse var sket. Udvalget var enigt om at opfordre Schmith til at fortsætte som Raadgiver for Udvalget, indtil man var kommet noget ind i Forholdene. Taleren henvendte sig paa Udvalgets Vegne til ham herom, og der veksledes et Par Skrivelser om Sagen. Det endte med, at Schmith gik ind paa at være til Udvalgets Raadighed imod en Gage af 833 Kr. maanedlig, og da det ikke kunde ventes at ville strække sig over længere Tid, skulde han tillige have Fribolig ude i Villaen. Taleren oplæste de Skrivelser, der var vekslet med Schmith, og hvoraf det fremgik, at det var Udvalget, som havde entreteret med ham og derfor ogsaa nu havde opsagt ham til Fratrædelse.

J. Chr. Møller svarede hertil, at hvis Udvalget havde denne Ret, var det uforstaaeligt, at det var kommen til Byraadet; det maatte i saa Fald være en Fejltagelse fra Udvalgets Side. Men naar Sagen nu engang var kommen til Byraadet og paa sidste Møde blev udsat i Henhold til Forretningsordenen, saa havde Udvalget i hvert Fald ingen juridisk Ret til at opsigte Direktør Schmith, før det var vedtaget af Byraadet. Hvis det blev Kotume, at Flertallet i et Udvalg kunde handle saaledes, var der ingen Grænser for et Udvalgs Myndighed, saa blev Byraadet ganske betydningsløst. Selvfølgelig kunde Byraadet vedtage, at Schmith skal opsiges, men naar det skulde ske med 3 Maaneders Varsel, kunde det i hvert Fald ikke blive før til 1. Februar, saa efter Talerens Mening var den skete Opsigelse ikke lovlig.

N. C. Christiansen var ikke enig med de to Medlemmer i Udvalget, idet man først burde have klarlagt, hvorledes den fremtidige Ledelse af Sporvejene skal være. Der var næppe nogen, som kunde rette Anker mod Schmiths Varetagelse af sin Gerning i den forløbne Tid, og at afskedige ham paa Grund af hans andre Erhverv var for spinkelt et Grundlag. Naar han hverken var fast ansat eller pensionsberettiget, kunde man ikke forlange, at han skal give sine andre Erhverv fra sig. Schmith havde planlagt de forestaaende Udvidelser af Sporvejene, han var inde i alle Forhold, baade teknisk og merkantilt, og det var ikke saa ligetil for en anden at overtage dette Arbejde. Af disse Grunde ansaa Taleren det for uklogt at afskedige ham paa nuværende Tidspunkt.

Borgmesteren antog, at Hr. Christiansen havde været med til at underskrive Overenskomsten med Schmith, og han vidste altsaa, at det var en Sag mellem denne og Udvalget. Schmith havde henvendt sig til Taleren ved den Tid, Taksationen skulde begynde, men Taleren havde henvist ham til Udvalget, da det jo var den sædvanlige Vej. Han vilde

først betinge sig 3 Maaneders Gage efter sin Afskedigelse, men Taleren raadede ham fra at forlange dette, hvorefter han havde frafaldet Kravet. Udvalget havde sluttet en midlertidig Overenskomst med ham udenom Byraadet, og det maatte da ligge i Udvalgets Haand at afskedige ham med den vedtagne Opsigelsesfrist. Taleren haabede, at der inden Schmiths Fratrædelse kom et Driftsforslag for Sporvejene.

N. C. Falk erkendte, at Udvalget ikke burde være kommen til Byraadet med Sagen, men enhver kunde jo tage lidt fejl af Formerne. Udvalget havde iøvrigt rettidigt sendt Sagen til Byraadet, men i Henhold til et fremsat Ønske blev den udsat i 8 Dage, og man regnede det for en Selvfølge, at Byraadet vilde tiltræde Opsigelsen, da da det jo kun var en rent foreløbig Ordning. Af den Grund havde Udvalget ogsaa givet Schmith noget mere i Løn end normalt, nemlig 1. Lønklassens Slutløn foruden Friblog, samt tilladt ham at beholde sine øvrige Erhverv. Naar Fabrikant Møller nu hævdede, at det var en Fejl fra Udvalgets Side, saa begik han selv en Fejl ved sidste Møde, da han ikke protesterede derimod. Hvis det var en Fejl, at Sagen kom for Byraadet, maatte den selvfølgelig bortfalde, og Forholdet var da det samme, som om den slet ikke havde været i Byraadet. Derefter havde Udvalgets Flertal taget Konsekvensen deraf og opsagt Schmith, og man imødesaa med Sindsro et eventuelt Sagsanlæg desangaaende. Taleren havde siden 1. Januar bestræbt sig af al Evne paa at sætte sig ind i hele Sporvejsdriften, og de Resultater, Taleren var kommen til, skulde nok senere komme frem. Der vilde ogsaa komme et Budget for Sporvejene, men Taksationen maatte først tilendebringes, saa man vidste, hvor meget der vilde blive i Forrentning og Amortisation. Det syntes at blive et større Beløb, end man havde tænkt sig, og hvis man i den Forbindelse havde regnet med, at Schmiths Forbliven ved Aarhus Kommune skulde være en Fordel m. H. t. Taksationen, saa var man blevet skuffet. Havde man været klar derover, var han maaske bleven opsagt paa et tidligere Tidspunkt.

J. Chr. Møller vidste nok, at et Flertal har en stor Magt, og at Mindretallet kun har den Ret, som Flertallet giver det, hvilket jo et tidligere Byraadsmedlem havde udtalt. Taleren havde paa sidste Møde gjort opmærksom paa, at der forelaa en Fejl, idet Sagen var kommet for sent paa Dagsordenen, men da man ikke tog Hensyn hertil, forlangte Taleren Sagen udsat i Henhold til Forretningsordenen. Selv om et Udvalg har nok saa stor Magt, saa blev det nødt til at regne med, at en Opsigelse til 1. Januar ikke kunde finde Sted. Naar der blev sagt, at man eventuelt vilde have opsagt Schmith noget tidligere, saa tvivlede Taleren alligevel om, at de Udvidelser, som nu var planlagt, kunde have været udarbejdet af andre end ham. Selv om Hr. Falk havde sat sig nok saa meget ind i Forholdene, kunde han næppe rent teknisk

set udfylde Direktør Schmiths Plads.

Borgmesteren glædede sig over, at d'Hrr. Møller og Holst-Knudsen nu traadte saa ivrigt frem paa Arenaen. Efter de af Brolægningsudvalget fremlagte Dokumenter fremgik det tydeligt nok, at Schmith var antaget af Udvalget, som derfor ogsaa havde Opsigelsesretten. Taleren vilde derfor foreslaa, at Sagen tages til Efterretning.

Holst-Knudsen mente ikke, det var det afgørende, at Udvalget havde vekslet Skrivelser med Schmith. Byraadet havde i Mødet den 4. November 1927 vedtaget en Indstilling fra Udvalget angaaende Antagelse af Selskabets Funktionærer, og det var i Henhold til denne, at Udvalget havde antaget Direktør Schmith; derfor kunde han kun afskediges efter en Byraadsbeslutning. Det stod ogsaa paa Dagsordenen og kunde altsaa vedtages, men ikke til 1. Januar. Da Udvalget indsaa, at det vilde blive for sent, foretog det selv Opsigelsen, men det var ikke nogen videre hensynsfuld Behandling af Mindretallet og ikke fremmende for Samarbejdet.

Borgmesteren bemærkede, at der var et lille "men" ved Landsretssagførerens Oplysninger, men Taleren vilde overlade til ham selv at finde dette.

J. Perregaard skulde ikke blande sig i Spørgsmaalet om Formerne. Men naar der var Tale om en teknisk Leder, saa havde Brolægningsvæsenet 7 uddannede Teknikere, og det var vist tilstrækkeligt til at drive den Forretning.

Bernt Jensen fandt det mærkeligt, at Mindretallet tog denne Sag saa højtideligt; det vilde man sikkert ikke have gjort, hvis det ikke drejede sig om en Embedsmand i 1. Lønklasse. Spørgsmaalet var ikke værd at ofre saa megen Tid paa, Schmith var nu opsagt, og var han ikke tilfreds dermed, maatte det jo blive hans Sag, om han eventuelt vilde sagsøge Kommunen.

M. C. Falk gjorde opmærksom paa, at den af Landsretssagføreren omtalte Indstilling slet ikke gjaldt Direktør Schmith; saafremt det havde været Tilfældet, skulde han have fortsat med en Løn af 19700 Kr., og det kunde næppe nogen i Byraadet tænke sig at gaa med til. Bestemmelserne gjaldt kun det almindelige Personale, og med Schmith blev der truffet en anden rent foreløbig Ordning. Schmith var næppe uundværlig for Aarhus Kommune, og Arbejdet vilde være bleven tilrettelagt paa samme Maade, selv om han ikke havde været med dertil, saa Taleren var ikke ængstelig for Fremtiden. Angaaende Behandlingen af Mindretallet kunde man lige saa godt sige, at det var en daarlig Behandling fra

Mindretallets Side, naar det absolut vilde benytte en Formfejl til at skyde Opsigelsen 1 Maaned længere ud.

Holst-Knudsen kunde ikke finde anden Hjemmel for Brolægningsudvalgets Administration end Vedtagelsen i Byraadsmødet den 4. November. Hvis den Vedtagelse ikke gjaldt Schmith, hvor fandtes da Udvalgets Bemyndigelse til at antage ham? Naar Mindretallet gik imod Opsigelsen, var det selvfølgelig ikke paa Grund af 1 Maanedes Løn, men fordi man vilde vente med Opsigelsen, til der forelaa en Plan for Driften.

Borgmesteren var fuldstændig klar over, at Schmiths Antagelse ikke havde nogen Forbindelse med det, som blev vedtaget i det nævnte Byraadsmøde. De antagne Funktionærer havde faaet Meddelelse derom fra Byraadet, men en saadan Meddelelse var ikke tilsendt Schmith.

M. Brammer erindrede tydeligt Vedtagelsen den 4. November, hvor Udvalget fik Ret til at antage de Funktionærer, som de mente at have Brug for. Ganske vist blev de antaget paa samme Vilkaar som hidtil, medens Schmith blev antaget paa andre Vilkaar; men alligevel vilde Taleren finde det betænkeligt, om man saaledes overdrog et enkelt Udvalg at ansætte og afskedige en Mand i overordnet Stilling. Det havde altid været Kotume, at det skete i Byraadet efter Udvalgenes Indstilling. Taleren vilde se med Ængstelse paa, hvis Forholdene i Byraadet skulde udvikle sig i Retning af det, som Hr. Leonhard Hansen havde kaldt de suveræne Udvalg, der ganske rolig gør, hvad de vil, i Tillid til, at de har et Flertal i Byraadet bag sig. En saadan Tendens maatte der meget energisk protesteres imod, og Taleren vilde advare imod den, for der var ogsaa Sejre, som det ikke lønner sig at vinde.

J. Chr. Møller oplyste, at Schmith havde haft en Gage af 12000 Kr., og Hr. Falk vidste godt, at det kun var et enkelt Aar, han havde haft en Indtægt af 19700 Kr., naar man medregnede Tantieme.

Borgmesteren stillede derefter Forslag om, at følgende tilføres Protokollen:

"Ifølge den i Dag fra Brolægningsudvalget fremlagte Overenskomst angaaende Direktør Schmiths Antagelse ved Aarhus Sporveje fremgaar det, at det er Udvalget, der selv har antaget ham, og som saadan ogsaa har Afskedigelsesretten, hvorefter Sagen udgaar af Dagsordenen".

J. C hr. Møller gjorde opmærksom paa, at Mindretallet ikke kunde anerkende denne Fortolkning, og ønskede dette tilført Protokollen.

Borgmesterens Forslag vedtoges med 11 Stemmer mod 7.

Uddrag fra byrådsmødet den 17. januar 1929 - side 3

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 154-1928)

Andragende fra A/S Aarhus elektriske Sporvej i Likvidation om en a conto Udbetaling af 400000 Kr.

Anbefalet af Udvalget angaaende Sporvejenes Overtagelse og tiltraadt af Budgetudvalget.

Bevilgedes.

